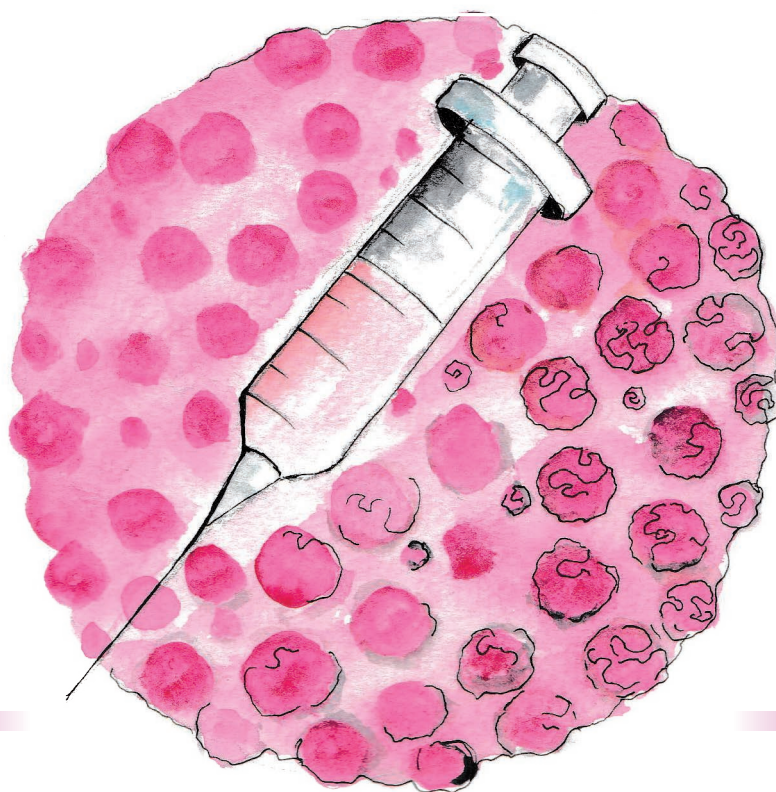

Все, що вам потрібно знати про вакцину проти вірусу папіломи людини

За допомогою вакцинації, можна запобігти більшості пухлин, асоційованих з ВПЛ

Наразі у всьому світі розроблено багато вакцин,
які допомагають нам побороти хвороби.

Серед них - вакцина проти ВПЛ. Вона є унікальною, оскільки це єдина
вакцина, яка може допомогти уникнути розвитку окремих видів раку.

Зміст

Що таке ВПЛ?	3
Як діє вакцина проти ВПЛ?	4
На що не здатна вакцина проти ВПЛ?	5
Коротко про історію вакцинації	6
Чому вакцинація рекомендується?	6
Чому вакцина проти ВПЛ рекомендована жінкам?	7
Чому вакцина проти ВПЛ рекомендована чоловікам?	7
Які можливі побічні дії вакцини?	8
Кому не слід робити вакцину проти ВПЛ?	8
Календар щеплень	9
Вакцинація під час вагітності	9
Вакцина проти ВПЛ та конізація	10
ВІЛ-позитивні люди та вакцина проти ВПЛ	10
Вакцинація та скринінг	11
Вакцинація проти ВПЛ у Європі та світі	12
Практична інформація	13
Інформація щодо ВПЛ	14
Посилання	14
Подяки	15
Контакти	15

Що таке ВПЛ?

Вірус папіломи людини (ВПЛ) є найпоширенішою інфекцією, що передається статевим шляхом.

Виявлено понад 200 типів вірусу. Ми розділяємо їх на типи високого або низького ризику.

Презервативи не на 100% ефективні для запобігання ВПЛ.

Типи **ВПЛ низького ризику** не є онкогенними, але можуть викликати деякі неприємні симптоми, такі як бородавки на шкірі, включно на зовнішніх статевих органах.

Типи **ВПЛ високого ризику** можуть викликати інфекцію в епітеліальних клітинах геніталій, а також в орофарингеальних і аногенітальних областях, з яких з часом може розвинутися раковий і передраковий статус. **(1)**

Важливо зазначити, що після інфікування ВПЛ ви не отримуєте стійкий імунітет, як до інших вірусів. Натомість інфекція може знову активуватися декілька разів.

Майже кожен з нас, хоча б раз у житті, заражається інфекцією, не помічаючи її, тому що в більш ніж 90% випадків наш організм відновлюється після вірусу.

Але в решті 10% випадків ВПЛ може викликати стійку інфекцію та прогресувати до серйозних захворювань, таких як рак.

ВПЛ є причиною майже 100% випадків раку шийки матки — четвертого за частотою раку серед жінок, та 5% всіх онкологічних захворювань у всьому світі.

Це означає, що приблизно у 570 000 жінок і 60 000 чоловіків щорічно розвивається рак, пов'язаний з ВПЛ. **(1)**

Це вагомні цифри, яких ми можемо запобігти за допомогою вакцин проти ВПЛ, які підходять як для жінок, так і для чоловіків.

Як працює вакцина проти ВПЛ?

Вакцина – це біологічний препарат, що забезпечує активний набутий імунітет до тих чи інших захворювань.

Більшість вакцин є **профілактичними**, тобто призначені для профілактики захворювань. Ви отримуєте їх до того, як підхопите вірус. Але важливо зазначити, що вакцини проти ВПЛ можна вводити людині незалежно від статусу ВПЛ.

Решта – це лікувальні вакцини, які застосовуються для лікування захворювання на ранніх стадіях. Ви отримуєте їх після того, як підхопите вірус. Наразі доступні профілактичні вакцини проти ВПЛ. Розробка деяких терапевтичних вакцин ведеться роками, коли вони будуть розроблені, це призведе до подальших проривів.

Вакцина вчить нашу імунну систему реагувати на вірус. Організм вакцинованої людини може швидко та ефективно виробляти антитіла, коли він піддається впливу справжнього вірусу. Коли наш організм зможе виробити правильну імунну відповідь, ВПЛ не закріпиться в організмі і не зможе викликати ураження.

Зокрема важливо те, що коли наш організм перемагає вірус за допомогою вакцинації, ми не можемо заразити інших.

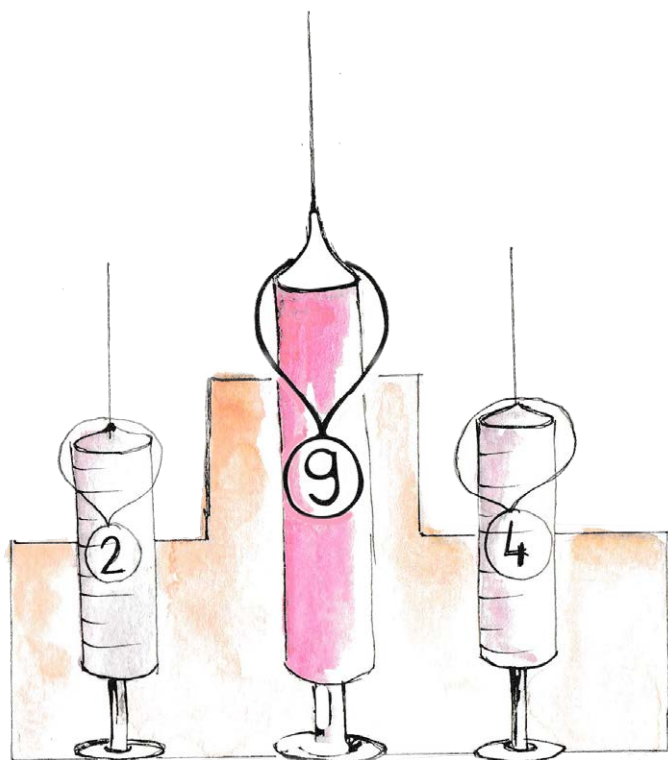
Імунна система невакцинованої людини може бути не в змозі захиститися від вірусу. Без вакцинації існує більший ризик ВПЛ та довготривалих наслідків для організму.

Вакцина не містить активного вірусу, а також не має ДНК-вірусу. Вона містить лише основний капсидний неонкогенний білок ВПЛ.

Ви можете думати про це, як про наповнений одягом гардероб. Капсидний білок - це гардероб, який містить одяг. Одяг – це геном ДНК, який викликає інфекцію. Оскільки вакцина містить лише капсидний білок, ви отримуєте лише порожній гардероб, а не інфекційний одяг.

На даний момент існує три типи вакцини проти ВПЛ.

- 2-валентна вакцина захищає від ВПЛ 16 і 18, які відповідають за 70% випадків раку шийки матки.
- 4-валентна вакцина надає імунітет до ВПЛ 16 і 18, а також до двох типів ВПЛ низького ризику, 6 і 11, які відповідають за 90% усіх генітальних бородавок.
- 9-валентна вакцина дає імунітет проти 7 типів високого ризику та 2 типів низького ризику, які є відповідальними за розвиток кількох генітальних бородавок та більшості видів раку, асоційованого з ВПЛ.

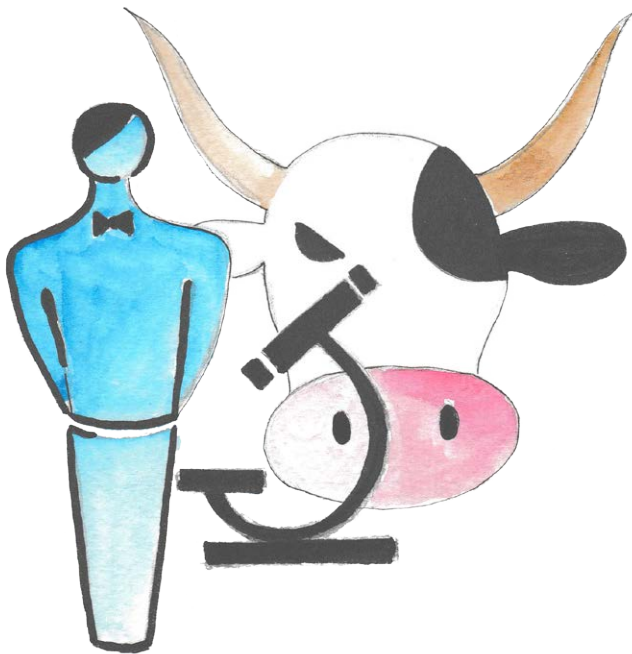
На що не здатна вакцина проти ВПЛ?

Вакцина проти ВПЛ призначена для профілактики. Вона не може вилікувати наявну інфекцію ВПЛ, рачи захистити від захворювань, що передаються статевим шляхом.

Якщо у вас вже є наявна інфекція, вакцину все одно варто зробити. Вакцина не вилікує поточну інфекцію, але може захистити вас від рецидиву в майбутньому та від інших типів ВПЛ, якими ви не інфіковані в даний момент. Без вакцини ви можете повторно заразитися ВПЛ кілька разів.

Якщо проводити вакцинацію у відповідному віці, вакцини проти ВПЛ є найефективнішими для стійких інфекцій ВПЛ у людей, які ніколи не хворіли вірусом. Однак важливо зазначити, що, як і інші вакцини, вакцина проти ВПЛ не забезпечує 100% захисту від раку. Навіть 9-валентні вакцини запобігають на 90% зі 100 можливих відсотків раку, пов'язаного з ВПЛ.

Коротко про історію вакцинації

Інфекційні захворювання існують з самого початку історії людства. Нам доводилося боротися з безліччю епідемій упродовж століть, як-от бубонна чума чи віспа.

З 18 століття вчені вивчали розвиток нашого природного імунітету та його здатність захищатися від хвороб.

Розробку першої вакцини можна пов'язати з англійським лікарем Едвардом Дженнером. В останні роки 18 століття він провів дослідження, які довели, що штучно заражена коров'ячою віспою людина не захворіє віспою.

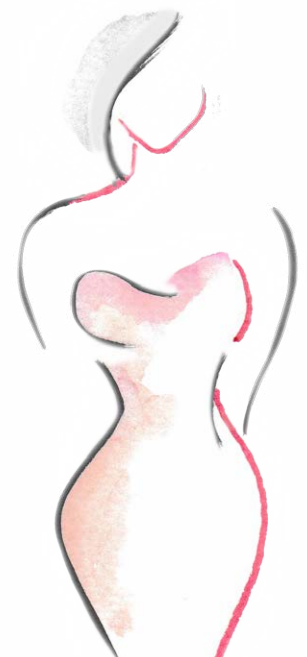
Після того, як деякі з його колег визначили, що доярки отримали імунітет після зараження коров'ячою віспою, доктор Дженнер ввів гній з пустули хворого у рану на руці здорової дитини.

Дитина одужала від коров'ячої віспи, а згодом виявилася стійка до зараження віспою. Доктор Дженнер повторив експеримент з кількома людьми, включаючи власного сина, а потім дійшов висновку, що цей метод забезпечує імунітет проти віспи без будь-якого ризику.

Чому вакцинація рекомендується?

9-валентна вакцина забезпечує високий захист від розвитку раку, пов'язаного з ВПЛ. Він забезпечує 85% захист від раку піхви і 90% захист від раку шийки матки та вульви, а також раку аногенітальної області. Крім того, він з ефективністю 90% запобігає розвитку кондилом. **(5)**

Важливо, що 99% випадків раку шийки матки пов'язані з ВПЛ. Це означає, що якщо принаймні 80% жінок будуть вакциновані, чоловіки також зараховані до програм вакцинації, у нас є шанс ліквідувати хворобу у всьому світі.

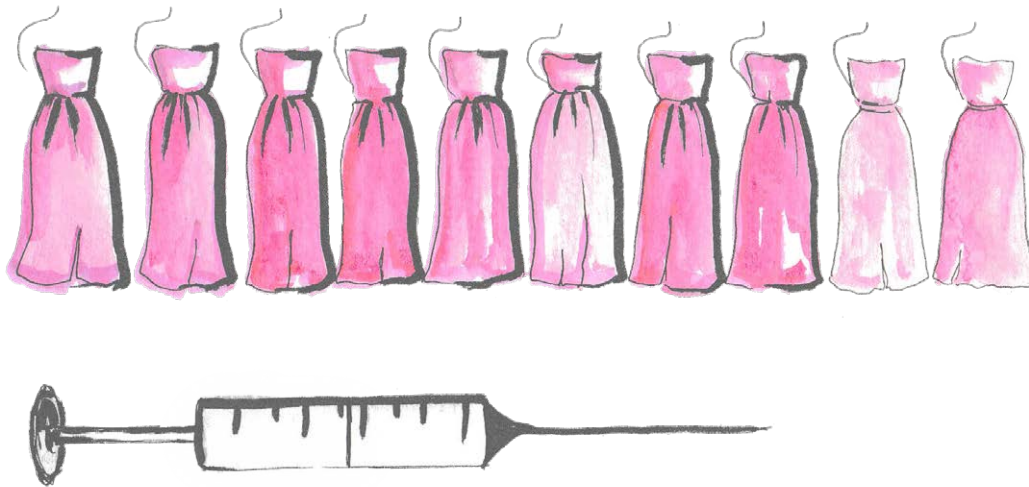

Чому вакцина проти ВПЛ рекомендована жінкам?

ВПЛ відповідає майже за всі види раку шийки матки. Він часто викликає генітальні бородавки та рак статевих органів, а також рідко – рак ротоглотки. 70% раку вульви і 75% раку піхви також можуть бути пов'язані з ВПЛ. (6)

Двома стовпами профілактики ВПЛ є вакцинація та регулярний гінекологічний скринінг.

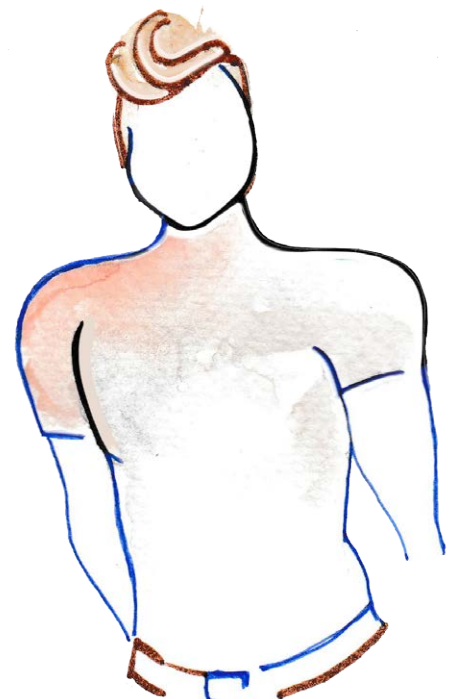
Ці методи профілактики зупиняють проникнення вірусу в організм і знижують ймовірність розвитку супутніх злоякісних пухлин та інших захворювань.

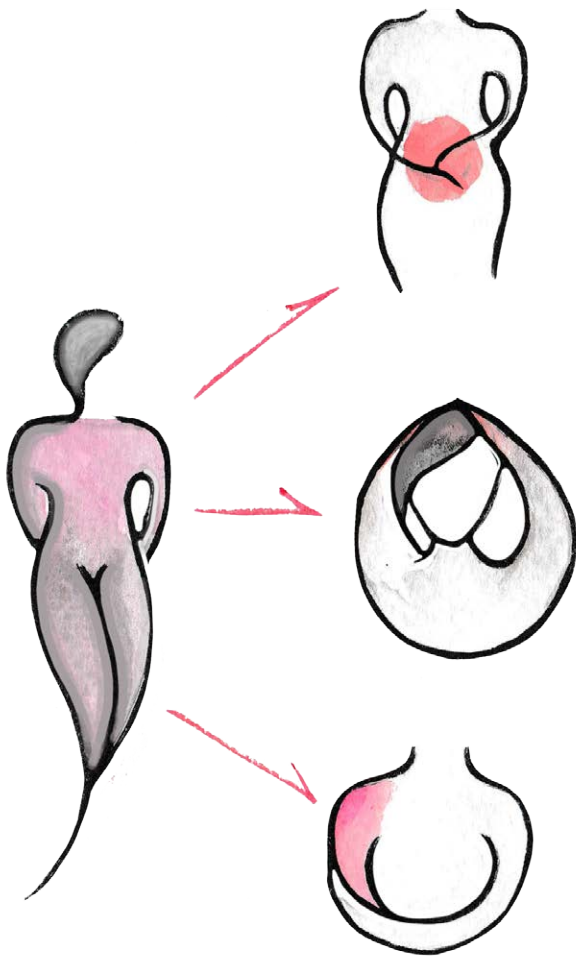
Чому вакцинація рекомендована чоловікам?

ВПЛ також може викликати генітальні бородавки у чоловіків. На жаль, вірус на цьому не зупиняється. (7) Він може спровокувати рак статевого члена, анального каналу та ротоглотки.

Відсутність методу скринінгу ВПЛ для чоловіків ускладнює ситуацію (у майбутньому деякі програми скринінгу для чоловіків, такі як щорічний огляд зубів і проктологічні огляди, можуть бути запроваджені, але на даний момент вони не рекомендуються). Тому найкраще, що ми можемо зробити для запобігання асоційованого з ВПЛ раку (і генітальних бородавок, залежно від типу вакцини), — це вакцинація.

Які можливі побічні дії вакцини?

Клінічні випробування і реальні дані з різних країн показують, що вакцини проти ВПЛ добре переносяться. Це означає, що люди, які отримали вакцину, навряд чи отримають серйозні побічні ефекти. Останній звіт ВООЗ підкреслює, що вакцини проти ВПЛ надзвичайно безпечні.

Можуть виникнути певні легкі незручності, такі як набряк на руці, де був зроблений укол, свербіж, біль у м'язах або суглобах, почервоніння, лихоманка, головний біль, втома, запаморочення, нудота або непритомність (особливо серед підлітків).

Серйозні побічні ефекти виникають дуже рідко. **(8)**
(9) (10)

Понад 390 мільйонів людей у всьому світі щеплені вакциною проти ВПЛ.

Кому не слід робити вакцину проти ВПЛ?

- Людям, які відчували алергічну реакцію на будь-який компонент вакцини проти ВПЛ.
- Людям, які були надчутливі до попередньої дози.
- Людям, у яких наявна лихоманка або будь-яка інша інфекція, наприклад, інфекція дихальних шляхів.

Календар щеплень

Отримати вакцину можуть діти старші 9 років; найкращий час для цього – приблизно 11–12 років, але немає верхньої вікової межі. Вакцинацію рекомендують у підлітковому віці, щоб організм міг підготувати імунну систему до захисту від ВПЛ до того, як людина зазнає ВПЛ. Чим раніше введена вакцина, тим сильніша імунна відповідь.

Для вакцинації проти ВПЛ необхідні дві дози, в ідеалі обидві до або у віці 15 років.

Другу дозу вакцини слід ввести через 6-12 місяців після першої дози.

Для людей, старших 15 років слід прийняти три дози. Другу дозу необхідно ввести через 2 місяці після першої, третю через 6 місяців після другої. Усі дози повинні бути виконані протягом одного року. За особливих обставин (наприклад, під час пандемії COVID-19) другу та третю дози можна відкласти, за рекомендацією лікаря.

Вакцинація під час вагітності

Ми можемо заразитися вірусом папіломи людини в будь-який момент нашого життя, в тому числі під час вагітності.

Інфекція ВПЛ, яка виникла під час вагітності, не становить загрози для ембріона, тому переривання непотрібне.

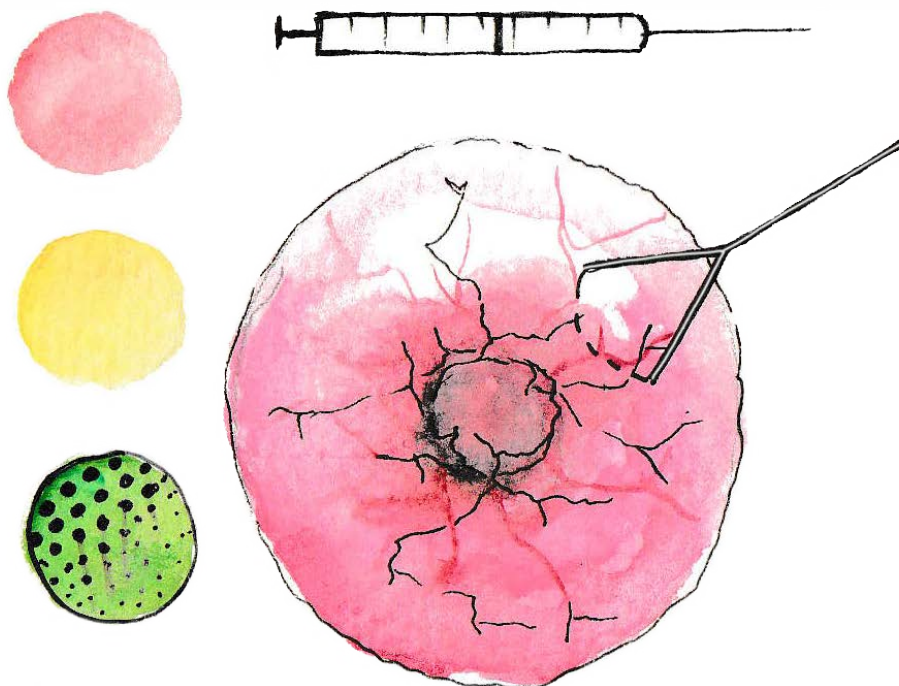
Вакцина проти ВПЛ рекомендована до вагітності, але вона не є причиною для переривання вагітності, якщо жінка завагітніє між дозами вакцини. Вакцина не пов'язана з ураженням ембріонів або порушення розвитку, а також не підвищує ризик викидня.

У той же час доцільно та рекомендовано уникати імунізації під час вагітності. Якщо дози вакцинації розпочато, наступну(і) дозу(и) слід відкласти до кінця вагітності.

Вакцина проти ВПЛ та конізація

Вакцину можна робити до або після конізації. Це не матиме жодного впливу на наявну інфекцію, але може забезпечити захист від майбутніх повторних інфекцій, нових інфекцій іншого типу ВПЛ або від інтраепітеліальної неоплазії шийки матки. Обговоріть ці можливості та графік вакцинації зі своїм лікарем.

ВІЛ-позитивні люди та вакцина проти ВПЛ

Вірус імунодефіциту людини (ВІЛ) атакує імунну систему людини, спричиняючи поступову деградацію і, зрештою, втрату здатності захищати організм від інших вірусів. **(11)**

Імунна система, яка вже заражена ВІЛ, стикається з більшим ризиком зараження ВПЛ, оскільки організм не може належним чином захистити себе. Крім того, наявність ВІЛ, а також ВПЛ означає, що ВПЛ довше залишається в організмі і підвищує ризик розвитку раку, пов'язаного з ВПЛ. **(12)**

Вакцина проти ВПЛ допомагає організму підготуватися до зустрічі та захисту від вірусу. Але ВІЛ-позитивні люди можуть бути не в змозі створити адекватну імунну відповідь навіть після вакцинації.

Вакцинація та скринінг

Навіть ті люди, які отримали вакцину від ВПЛ повинні відвідувати регулярні скринінги в майбутньому.

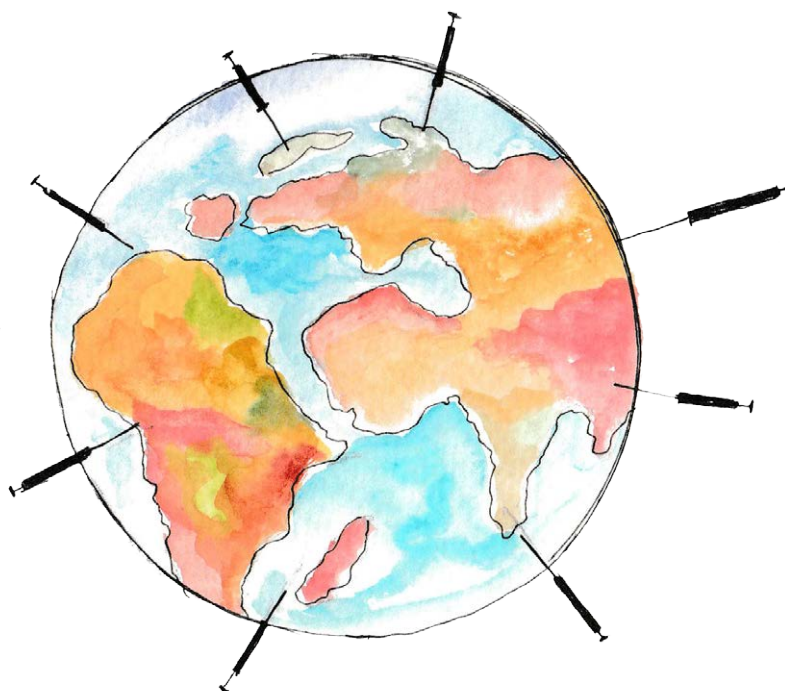
Первинною профілактикою зараження є сама вакцина, але вторинною профілактикою є регулярні скринінги (цитологія та скринінг на ВПЛ). Це дозволить виявити передракові випадки, запалення, інфекції та інші ураження.

Вакцина проти ВПЛ захищає від:

- 9-валентна: 7 типів ВПЛ високого ризику, які викликають більшість видів раку шийки матки, і двох типів низького ризику, які викликають генітальні бородавки.
- 4-валентний: 2 типів високого ризику і 2 типів низького ризику. **В порівнянні з 2-валентною вакциною, ця вакцина значно захищає від генітальних бородавок.**
- 2-валентний: 2 типів високого ризику.

Незважаючи на те, що вакцина запобігає поширеним типам ВПЛ, на жаль, є кілька інших типів, які також небезпечні, хоча вони становлять менший ризик. Для своєчасного виявлення цих типів необхідні скринінги, щоб лікувати інфекцію та зупинити її поширення на інших.

Зауважте, що жодна з вакцин не є 100% ефективною. Вони працюють лише для кількох найпоширеніших штамів високого та низького ризиків. Вакцина проти ВПЛ не може захистити вас від типів вірусу, на які вона не спрямована або від будь-якої існуючої інфекції ВПЛ, яку ви вже можете переносити. З цієї причини регулярний скринінг шийки матки дуже важливий і повинен проводитися відповідно до стандартної практики у вашому регіоні.

Вакцинація проти ВПЛ у Європі та світі

Схеми вакцинації суттєво відрізняються між європейськими державами, як ви можете спостерігати в наступній таблиці. (13)

Рекомендовані щеплення від вірусу папіломи людини:

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
  Вакцинація не фінансується Національною системою охорони здоров'я
  ДРУГА ДОЗА
  Обов'язкова вакцинація

	YEARS													
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	26	30	49
Австрія		ВПЛ (Ж/Ч)			ВПЛ (Ж/Ч)			ВПЛ (Ж/Ч)						
Бельгія				ВПЛ (Ж/Ч)										
Болгарія				ВПЛ (Ж)										
Хорватія						ВПЛ (Ж/Ч)								
Кіпр				ВПЛ (Ж)										
Чехія					ВПЛ (Ж/Ч)					ВПЛ (Ж/Ч)				
Данія				ВПЛ (Ж/Ч)	ВПЛ (Ж)									
Естонія				ВПЛ (Ж)										
Фінляндія			ВПЛ (Ж)											
Франція			ВПЛ (Ж)				ВПЛ (Ж)							
Німеччина	ВПЛ (Ж/Ч)			ВПЛ (Ж/Ч)			ВПЛ (Ж)							
Греція			ВПЛ (Ж)		ВПЛ (Ж)									
Угорщина				ВПЛ (Ж)										
Ісландія				ВПЛ (Ж)										
Ірландія				ВПЛ (Ж/Ч)										
Італія				ВПЛ (Ж/Ч)										
Латвія				ВПЛ (Ж)										
Ліхтенштейн			ВПЛ (Ж/Ч)				ВПЛ (Ж/Ч)							
Литва			ВПЛ (Ж)											
Люксембург	ВПЛ (Ж/Ч)			ВПЛ (Ж/Ч)			ВПЛ (Ж/Ч)							
Мальта				ВПЛ (Ж)										
Нідерланди				ВПЛ (Ж)										
Норвегія				ВПЛ (Ж/Ч)										
Польща			ВПЛ (Ж)											
Португалія		ВПЛ (Ж)												
Румунія			ВПЛ (Ж)											
Словаччина				ВПЛ (Ж/Ч)										
Словенія			ВПЛ (Ж)											
Іспанія				ВПЛ (Ж)	ВПЛ (Ж)									
Швеція		ВПЛ (Ж/Ч)												

Для отримання додаткової інформації відвідайте веб-сайт «ECDC» за адресою: <https://vaccine-schedule.ecdc.europa.eu>

Якби принаймні 80% дівчат і хлопчиків 7-го класу щороку зверталися за вакциною, то за кілька десятиліть розвинувся би високий ступінь захисту, зупинивши поширення вірусу.

Австралія є чудовим прикладом здатності зупинити поширення ВПЛ. Завдяки австралійській програмі скринінгу та вакцинації частота основних типів ВПЛ за останні 10 років знизилася на 92%, а рак шийки матки та передракових випадків за останні 7 років зустрічався на 50% рідше. Це означає, що рак шийки матки може бути ліквідований в Австралії протягом наступних 10 років. **(14) (15)**

У 2020 році ВООЗ запустила свою глобальну програму «90-70-90» для ліквідації раку шийки матки у всьому світі.

Її метою є досягнення наступної статистики:

- 90% дівчат повністю вакцинуються вакциною проти ВПЛ до 15 років
- 70% жінок пройшли скринінг за допомогою високоефективного тесту і віці до 35 років та повторно до 45 років
- 90% жінок, у яких виявлено захворювання шийки матки, проходять лікування (як передраковий, так і інвазивний рак) **(16)**

Практична інформація

- Вакцина найбільш ефективна, якщо її прийняти до початку статевого життя. Ефективність вакцини найкраща, якщо її вводити у віці від 9 до 15 років.
- У деяких країнах вакцину проти ВПЛ повинен призначати педіатр, гінеколог або практикуючий лікар. Ціна на вакцини в аптеках може бути різною.
- Уряди чи громадські організації можуть запропонувати фінансову підтримку віковій групі «наздогнати» вакцинацію (найбільш стурбованій групі віком старше 13 років)
- Вакцину вводять у м'яз надпліччя.
- 13 Все, що вам потрібно знати про вакцину проти ВПЛ

Інформація про ВПЛ

У вас є додаткові запитання щодо ВПЛ та пов'язаних з ними тем?

Будь ласка, не соромтеся звертатися до нас:

ESGO ENGAGe

facebook.com/engage.esgo

<https://engage.esgo.org/>

І, звичайно, проконсультуйтеся зі своїм лікарем, гінекологом чи лікуючим лікарем!

References

- (1): <https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/infectious-agents/hpv-and-cancer>
- (2): <https://semmelweis.hu/boa/files/2019/11/Védőoltások-3.pdf>
- (3): <https://hu.wikipedia.org/wiki/Védőoltás>
- (4): https://www.antsz.hu/felso_menu/temaink/jarvany/jarvany_archivum/oltasbiztonsag/himlo.html
- (5): https://ema.europa.eu/en/documents/product-information/gardasil-9-epar-product-information_hu.pdf
- (6): <https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/infectious-agents/hpv-and-cancer>
- (7): <https://link.springer.com/article/10.1186/1471-2407-12-30>
- (8): https://www.antsz.hu/felso_menu/temaink/jarvany/hpv_2018/hpv_gyik_2018.html#mellekhatasok
- (9): https://ema.europa.eu/en/documents/product-information/gardasil-9-epar-product-information_hu.pdf
- (10): <https://www.egeszsegkalauz.hu/gyogyszerkereso/termek/gardasil-9-szuszpenzios-injekcio/59484>
- (11): www.hivinfo.hu/cikk/hiv-amit-a-virusrol-tudni-erdemes
- (12): old.semmelweis.hu/wp-content/phd/phd_live/vedes/export/ballabettinaclaudia.d.pdf
- (13): <https://vaccine-schedule.ecdc.europa.eu/Scheduler/ByDisease?SelectedDiseaseId=38&SelectedCountryIdByDisease=-1>
- (14): Machalek et al, *JID* 2018;217;1590-600. 2005–2015
- (15): <https://www.eurosurveillance.org/content/10.2807/1560-7917.ES.2018.23.41.1700737>
- (16): ВООЗ: Глобальна стратегія прискорення ліквідації раку шийки матки

ENGAGe хоче подякувати авторам,

учасникам та членам виконавчої групи ENGAGe за їх постійну доступність та роботу над оновленням цієї брошури.

«ENGAGe» хоче висловити щире подяку авторам Вікторії Насваді (Угорщина), Іко Тот (Угорщина), Кіму Хульшеру (Нідерланди), доктору Тамашу Майору (Угорщина) та професору доктору Мурату Гультекіну (Туреччина) за огляд клініциста цього інформаційного бюлетеня. «ENGAGe» також хоче подякувати ілюстраторці Агнес Хусанк-Сухай за малюнки в цьому бюлетені.

*З англійської на українську цю брошуру переклали
Марта Вульчин та Аліна Григоренко.*

Контактна інформація «ENGAGe»

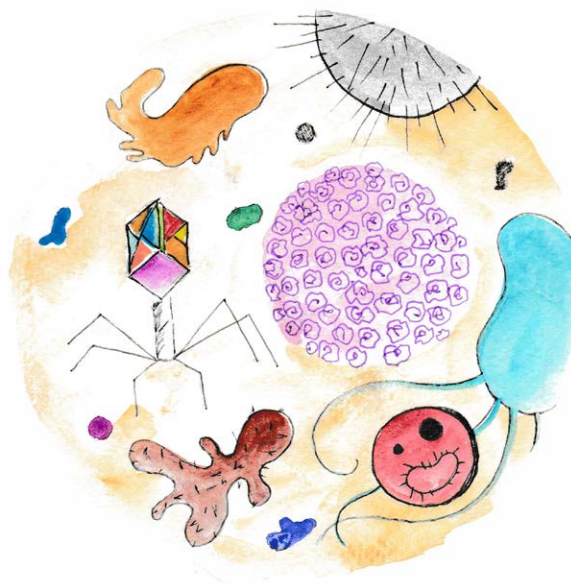

Веб-сторінка: <https://engage.esgo.org/>

Електронна пошта: angažiraj@esgo.org

Facebook: <https://www.facebook.com/engage.esgo>

«ENGAGe» рекомендує звернутися до місцевої асоціації пацієнтів!

ENGAGe
ESG | European Network of Gynaecological
Cancer Advocacy Groups

